

332.264
(497.11) (094.5)

БОРНИК ЗАКОНА
ЗА ПРАВНО ПОДРУЧЈЕ БББ.
СВЕСКА 21.

ЗАКОН
О
ИЗВЛАШТЕЊУ

(XLI : 1881. и XXIX : 1915.)

ПРЕВЕО И СРЕДИО :
Др. НИКОЛА ИГЊАТОВИЋ
касациони судија.

1922
ШТАМПАРИЈА „ДАНИЧИЋ“ Д. Д. НОВИ САД 25227

МАЛИ ЗБОРНИК ЗАКОНА
ЗА ПРАВНО ПОДРУЧЈЕ БББ.
СВЕСКА 21.

ЗАКОН
О
ИЗВЛАШТЕЊУ

(XLI : 1881. и XXIX : 1913.)

Уведено у нови јулијантар бр.
1 јануара 1942 год.
Београд.

~~2062~~

ПРЕВЕО И СРЕДИО :

Др. НИКОЛА ИГЊАТОВИЋ
касациони судија.

ШТАМПАРИЈА „ДАНИЧИЋ“ Д. Д. НОВИ САД 25227

69. 132?

5000

ЗАКОНСКИ ЧЛАНАК ХЛІ: 1881.
О ИЗВЛАШТЕЊУ.

І. Глава.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

§. 1. Извлатењу има места само у јавном интересу и само у овим случајевима:

- 1) за грађење јавних путева и јавних мостова;
- 2) за грађење парних и колских жељезница, које служе за јавну употребу;
- 3) за зидање канала за пловидбу, за одвађање великих вода и за поливање;
- 4) за уређење текућих вода;
- 5) за испуштање стојећих вода и мочара, за смештање цеви одводница и за одвађање унутрашњих вода: ¹⁾
- 6) за подизање одбранбених насипа против поплаве; ¹⁾
- 7) за грађење пристаништа за јавну употребу, обалских стоваришта (док) и јавних складишта;
- 8) за спречавање живог песка; ¹⁾
- 9) за подизање телеграфа;
- 10) за војна утврђења;
- 11) за подизање државних зграда и завода, и за постизавање сигуности зграда и завода, који су одређени за извршење казне лишења слободе;

¹⁾ Види: § 7.

35494

12) за повећање и целисходније уређење предузећа (радова) набројаних у горњим тачкама; ²⁾

13) у свима оним случајевима, у којима посебан закон установава извлаштење.

§. 2. У општинама, осим случајева, предвиђених у §-у 1., у јавном интересу има места извлаштењу за отварање нових улица и јавних тргова, за смештење јавних гробља и јавних пољских путева, за грађење општинских школа, јавних болница, јавних купатила, касарна и њима припадајућих зграда, за јавне водове и газове, као и за канале, пројектоване у сврху јавне чистоће и јавне здравствености; — и за повећање и целисходније уређење ових предузећа. ³⁾

§. 3. У градовима с муниципалним правом, као и у градовима с уређеним магистратом, који у исти мах имају више од 10.000 становника, осим горњих случајева, предвиђених у §-у 1. и 2., извлаштењу има места у јавном интересу још за уређење улица и јавних тргова, затим за подизање јавних зграда и завода, који служе сврхама јавне здравствености, трговине, саобраћаја и јавне сигурности; — и за повећање и целисходније уређење ових. ⁴⁾

§. 4. На територији главног града Будимпеште, осим случајева набројаних у §-у 1. и 2., извлаштењу има места још и за подизање јавних зграда и завода, који служе сврхама оп-

²⁾ Види: § 2—4., 6., 7., 66., 79. и 85.

³⁾ Види: Види: §, 3., 4., 6., 7.

⁴⁾ § 4., 6., 7. и 21.

штег образовања и улепшавања или ма којој јавној цељи, као и за повећање и целисходније уређење ових. ⁵⁾

§. 5. Право на извлаштење за свако поједино предузеће — у колико то не даје посебни закон, или ако посебни закон не наређује друкчије — даје министар за јавне радове и саобраћај. ⁶⁾

Код таквих предузећа и радова за извађање којих се, по постојећим законима тражи дозвола или одобрење власти, право на извлаштење може се дозволити само онда, ако је на то позвана власт дозволила то предузеће, или ако је на то позвана власт одлучила извађање дотичног рада.

Види §. 70.

§. 6. Ако влада без иницијативе главног града одлучи, да се на територији главног града Будимпеште, изведе у §-у 1. 2. 3. и 4. наведено које предузеће или рад, главни град може у року од 15 дана, рачунајућ од службеног обавештаја учинити представку на оног министра, који је одлучио рад; а у том случају, ако се путем међусобног разјашњења немогу одклонити настале тешкоће, рад се може спровести само пошто то дозволи законодавство.

§. 7. Дозволу за предрадње планова преду-

⁵⁾ Види: § 6., 7. и 21.

⁶⁾ Зак. чл. XVIII.: 1889. на место министарства за јавни рад и саобраћај, узоставља: Министарство трговне, а на место министарска пољопривреде, обрта и трговине: министарство пољопривреде.

зећа, споменутих у §-у 1., по правилу даје мѝнѝстар за јавни рад и саобраћај.

При грађењу општинских путева, жељезница, које се имају извести на подручју само једне општине у целии месног унутрашњег саобраћаја, као и у тим случајевима, у којима се у тачки 5. 6. и 8. §-а 1. набројана предузећа ограничавају на хатар само једне општине: дозволу за предрадње може дати поджупан или градски начелник дотичне муниципије.

У случајевима, предвиђенима у §-у 2. 3. и 4., дозволу за предрадње даје поджупан или градски начелник дотичне муниципије.

§. 8. На основу издате дозале за предрадње, сваки је дужан бесплатно трпети, да се на његовом поседу предузму потребне техничке радње и истраживање материјала у целии установљења правца пруге и састављања плана.

Предузетник је дужан место и време отпочињања радње бар 3 дана пре отпочињања пријавити поглаварству дотичне општине; а поглаварство известиће о томе заинтересоване поседнике појединце, или огласом, који одговара месном обичају.

Ако би се приликом спровађања предрадње, коме проузроковала штета, ову су обављачи предрадње дужни одма накнадити. — Ради осигурања ове обавезе за накнаду штете, поджупан или градски начелник дотичне муниципије може по молби заинтересоване странке одредити, да се положи сразмерна кауција, а док се то не учини, може забранити предузетнику да одтпочне или настави предрадње.

На основу дозволе добивене за предрадње, управне власти су дужне предузетника или његове опуномоћнике потпомагати у њиховом поступку.

§. 9. Предмет извлаштења може бити само некретна ствар. 7)

Извлаштење не спречава нити каквоћа некретнине, која се има извластити, нити каквоћа власника.

§. 10. Извлаштењем се прибавља бестретно право властништва на некретнину, или овим законом регулисана привремена употреба исте.

Извлаштењем које некретнине, предузеће не прибавља она права, која би припадала власнику извлаштене некретнине у погледу мањих кр. регалних права, као и у погледу заједничких земљишта, која могу бити предметом, сразмерне раздеоде, или урберѝјалног уређења или излучења. Ова права остају својина имаоца оног добра, које се има извластити.

§. 11 Право експроприрања протеже се само на онај простор, који је по плановима предузећа, одобренима од стране надлежне власти потребан за подизање, преиначење, повећање, целисходније уређење или одржање предузећа; даље на ону површину, која је потребна за производњу, предузећу потребног камена, шљунка, песка, земље и цигаља и за добављање воде, или за смештење сувишног материјала, и за одвађање воде, подразумевајући овамо и

7) Види: § 36—39. обртног закона (XVII: 1884.).

простор потребан за стварање неопходно нужних путева до ових простора.

§. 12. Ако се по плану за подизање предузећа узме под удар извлаштења само један део поседовног тела, предузеће је дужно постарати се на начин, који је одређен у §-у 15., о томе, да се преостали делови поседа могу удесно употребљавати на њихово пређашње одређење.

§. 13. У случају извлаштења једног дела ког поседовног тела, власник има права тражити, да се цело поседовно тело извласти, у овим случајевима:

1. Код спољашњег поседа:

a) ако је услед извлаштења преостали део поседовног тела постао неупотребљивим;

b) ако је преостали део мањи од четвртине површине целог поседовног тела. — Ово право не припада власнику у оним хатаревима, у којима још није спроведена комасација, изузев, ако је земљиште, које се има извластити, такове каквоће, да оно не може бити предмет измене путем комасације (воћњак, виноград и т. д.).

c) ако би посед извлаштењем био раскомадан на више делова, ималац добра, извлаштење може захтевати само у погледу оних делова поседа, у погледу којих предлеже у тачки a) и b) наведени услови.

2. Код унутрашњег поседа:

a) ако једна од више зграда, које припадају којој господарској, фабричкој или обртничкој радњи, или ако један део земљишта, који ис-

тима припада, потпадне под извлаштење, и тиме постаје немогућом постојећа радња; ⁸⁾

b) ако би се власник услед извлаштења сасвим лишио вршења којег права или радње, скопчаних са земљиштем, или ако би употреба односно настављање истих постало знатно скупље.

У случајевима, набројаним у последњим тачкама a) и b), престаје право власника, да тражи извлаштење, ако извластилац изрази своју готовост, да поседовно тело надопуни с другим земљиштем, које стоји с истим у вези, тако, да ће исто и после извлаштења једног дела његовог несумњиво одговарати својој пређашњој сврси, и ако у овом случају понуди, да у место зграде, која се има извластити, подигне исто такovu зграду, или да даде потпуну новчану одштету.

§. 14. На земљишту, које се има извластити, постојећа зграда, водни радови или други припадци, нису делом, него увек у целини предмет извлаштења.

У случају извлаштења права на малту за пут, мост и превоз, извластилац је дужан, у колико то захтева власник, извластити и оне зграде, које постоје ради вршења тог права. ⁹⁾

§. 15. Предузећа, која се имају основати, не могу спречавати, нити отештавати преко потребе, употребу добара суседних поседника.

Услед тога извластитељ је дужан у циљу приступа на суседне поседе, за прелаз, и за

⁸⁾ Види: пос. зач. § 26.

⁹⁾ Види: § 101. зак. чл. I.: 1890

терање марве потребне путеве, прелазе и ћу-прије, као и за одвајање воде потребне јаркове, канале и уставе зготовити на начин, у дотичној општини постојећих других сличних радова и евентуално сходно промењеним приликама предузећа, те има право она земљишта, која су потребна за ту цель такођер уврстити у експропријациони план.

Одржање ових радова у употребљивом стању спада у задаћу предузећа, ако они леже на таквом земљишту, које предузеће употребљава на своје сопствене сврхе; у другом случају, одржање само у толиком делу терети предузеће, у колико одржање ових више стаје, него што је стало одржање оних радова, који су пре извлаштења служили истој сврси.

Види § 12.

§. 16. Предузећа парних жељезница и водних путова, намењених за паробродарство, дужна су у експроприационе планове уврстити и оне зграде, које се налазе у кругу прописане пожарне даљине.

Прописна пожарна даљина ова је:

1) код зграда, саграђених од неупаљивог материјала, и покривених исто таквим материјалом, на којима се могу сви отвори затворити прозорима или вратима, — 8 метара;

2) код зграда са странама или кровом од шиндре, код којих се отвори такођер могу затворити на горњи начин: 20 метара;

3) код зграда покривених сламом, рогозом, шашом или трском, као и код таквих зграда,

чији се отвори не могу затворити прозорима и вратима, надаље код гувна, која се по правилу употребљавају за смештавање камара од сламе и сена: 60 метара;

4) код зграда, које служе за прављење или чување лако упаљивих предмета: 100 метара.

Ове даљине имају се повећати код жељезница, са двоструком разликом висине између површине жељезнице и врха крова дотичне зграде, односно површине гувна, онда, ако врх кућнег крова односно површина гувна за 2 метра дубље лежи од површине жељезнице.

Зграде, које леже на земљишту вишем од 6 метара над површином жељезнице или над током бродиве воде, не могу бити предмет нити извлаштења нити преоправке.

§ 17. За установљење пожарне даљине узима се за основу: код парних жељезница, на отвореној прузи, даљина између најистакнутије тачке зграде и овој тачки најближе осовине трачница, док код станица: ивица површине жељезничке пруге, а код регулисања река с обзиром на остварење парне пловидбе, и код зидања канала и пристаништа, даљина између најистакнутије тачке зграде и између крајње линије бродивог водотока, који најближе лежи овој тачки.

§. 18. У §-у 16. предвиђена пожарна даљина може се смањити код само вициналних жељезница у опште, а код других жељезница и онда, ако су лако упаљиве зграде или гувна заклоњена зградама, сигурним од пожара или живим дрвећем.

У оваким случајевима министар јавног рада и саобраћаја установљава пожарну даљину, а код само вициналних жељезница и правила опрезности, која се због тога имају применити.

§. 19. Зграде, које су узете у експроприациони план под насловом пожарне даљине, предузеће је дужно или их учинити сигурнима од пожара на начин сходан прописима пожарној даљини, или их извластити.

Власник не може захтевати, да се извласте гувна, која падају у круг пожарне даљине, него је дужан задовољити се са исплатом оног губитка вредности, који потиче од туда, што се дотично земљиште више не може употребљавати као гувно.

§. 20. После започетог грађења предузећа, на простору, који лежи у кругу даљине од 60 метара од тачке описане у §-у 16., гувна се у опште не смеју успоставити, а зграде се могу задати само уз дозволу надлежне власти.

Пре издавања дозволе има се саслушати дотично предузеће, а у случају евентуалног утока, предмет се има подастрти одлуци министра за јавни рад и саобраћај.

§. 21. У градовима набројаним у § 3. и 4., власници су дужни код сваке јавне или приватне градње придржавати се грађевинских прописа, одобрених по надлежним властима, као и регулационе линије, установљене у сврху уређења улица и тргова.

Ако би власник због одржања регулационе линије приморан био једни део свог земљишта уступити ради уређења улица или тргова, овако

уступљено земљиште постаје имањем општинским под правним насловом извлаштења, а град је дужан праву и потпуну процењену вредност у готовом исплатити приликом подизања крова нове зграде; при обављању ове исплате односно при полагању процењене вредности у судски депозит, примениће се прописи, садржани у IV. глави овога закона.

Ако би пак придржавањем регулационе линије, власник земљишта приморан био свом земљишту прикључити који део улице или трга, ово земљиште под правним насловом извлаштења прелази у власништво сопственика кућишта, који је дужан пре отпочињања зидања, граду исплатити праву и потпуну процењену вредност истога у готовом новцу.

Процењена вредност овакових делова улице, трга или кућишта у недостатку споразума између странака, установиће се по одредбама, садржаним у IV. глави овог закона, а начелник дотичног града, дужан је у цели покретања поступка ради накнаде, неодложно предати суду, надлежном по месту некретнине: регулациони план уступљених или примљених делова земљишта.

Види: § 46.

§. 22. На подручју Будимпеште, у сврху уређења главног града, ступају на снагу још и ове одредбе:

1. У случају регулисања улица и тргова било у целости, било делимично, она кућишта и оне зграде, које се налазе у истој улици, а које не одговарају сврси, која се има постићи

тим радом, даље такове зграде, које стоје иза регулационе линије, истакнуте нове улице или трга, — не могу се извластити, ако власници истих, у писменој изјави, коју ће иставити на позив власти главног града, и која ће се грунтовно забележити на дотичне некретнине, обвезно изјаве, да ће за три године сазидати зграде, које одговарају поменутиим ззхтевима, односно, да ће своје зграде изидати сходно регулационој линији.

Ако власници не потпишу изјаву у року, који у позиву одреди градска власт, као и онда, ако би удовољили својим обвезама, садржаним у изјави: извлаштење се има одма спровести.

2. Ако у главном граду од извлаштене некретнине преостане такав део, који није потребан за намеравану радњу, а који има фронт на улици или на трг, те који с обзиром на његов обим и облик није подобан за то, да се на њему подигне зграда, одговарајућа грађевинским прописима: извластитељ има права извластити и суседну некретнину, и са истом сјединити у једно кућиште, ако тек који сусед не изјави своју готовост, да по процењеној вредности исти преузме и споји са својим кућиштем.

Првенство има онај сусед, чије кућиште има на улици мањи фронт односно обим.

Позив на суседе у сваком случају има се упутити путем власти главног града, па ако суседи у одређеном им року не изјаве своју готовост за преузимање простора кућишта,

тада се против њих одма може спровести извлаштење.

Ако је сусед готов да предузме простор кућишта, али се не постигне споразум у погледу процењене вредности његове, процењена вредност установљава се по прописима предвиђенима у II. и IV. глави овог закона, и ради тога је извластитељ дужан, да надлежном реалном суду неодложно поднесе план извлаштења.

3. Ако извластитељ за 90 дана, рачунајући од последњег дана три године, садржаних у изјави, истављеној у смислу тачке 1., или пак од последњег дана, безуспешно одређеног рока за истављање изјаве, споменуте у тачки 1. и 2., не покрене поступак ради извлаштења односно ради одштете, престаје његово право на извлаштење, које му припада на основу овог параграфа.

II. Г л а в а.

О ОДШТЕТИ.

§. 23. Извлаштење бива уз праву и потпуну одштету.

При установљењу количине одштетне своте, не узима се у рачун само вредност извлаштене некретнине, него и:

1. онај губитак вредности, који претрпи некретнина услед тога, што је окрњена или раскомадана на делове;

2. они трошкови преуређења, који су потребни, да се посед од којег је извлаштен

један део, и надаље може употребљавати на начин, као пре извлаштења;

3. главница, одговарајућа оном вишку трошкова, који захтева употреба преосталог дела после извлаштења.

§. 24. При установљењу експропријационе своте, не могу се узети у рачун необрани плодови, насади и остали предмети, који се могу с места кренути без повреде њихове суштине, а који се налазе на земљи, која подпада под извлаштење. За ове предмете, поседник може од извластитеља путем сумарног судског поступка тражити посебну одштету, — у колико је у овим предметима процињена штета.

§. 25. Вредност земље, која се има извластити, установиће се по ценама, постојећим у време процене. Основицом тога установљења служи чист доходак, месне цене, најамнине, закупнине и друге околности, које се обично узимају у рачун код обичне купопродаје; али нарочита љубав власника према предмету извлаштења, или повишење вредности предмета извлаштења, које се може очекивати услед промене, која може настати, или из будућег предузећа, које се баш услед извлаштења има основати, не могу се узети у рачун, као ни оне поправке, које ималац добра предузме после установљења експропријационог плана или пак после истављања изјаве, одређене у §-у 22., осим ако оне очевидно на корист служе и извластиоцу.

Ако је стање земљишта, које је предмет

извлаштења, услед спроведених грађевинских радова, претрпело такве промене, да се његова пређашња каквоћа не би могла установити по стању постојећем у време процене, тада се ова каквоћа установљава према оним деловима, који су после извлаштења преостали власнику, и спадају под сличну грану обрађивања, а у недостатку ових, према каквоћи суседних земљишта. Но свакој странци припада право, да путем доказних средстава, утврђених у грађанском парничком поступнику, докаже то, да се у погледу каквоће, извлаштено земљиште разликовало од гореспомених делова.

У овом питању нема места доказивању са заклетвом.

§. 26. Одштетна свота установљава се по правилу у готову новцу. Изузев онај случај, када извластилац понуди, да се власнику преостали део земљишта, допуни другим суседним земљиштем, тако, да би исти и после извлаштења несумњиво одговарао пређашњој цели, и ако власник усвоји ову врсту одштете.

У овом задњем случају накнада се може установити у место у готовом новцу, делом или у целости и у другој некретнини.

У оваквим случајевима вредност како оних некретнина, које се извлашћују, тако и оних, које се дају на име накнаде, установљава се по одредбама §-а 25.

Ако је вредност ове задње некретнине мања од вредности оне прве, тада је извластилац дужан ту разлику исплатити у готову новцу.

Док, онај коме припада накнада, ни у ком случају није дужан примити понуђену му таквову одштету у природи, услед које би он имао да наплаћује.

Исти ови прописи за одштету, примениће се и у случајевима, који су горе набројани у тачки 2. а.) и б.) § а 13.

§. 27. Предмети, потребни за инсталацију фабрика и других радња, само онда потпадају под извлаштење и накнаду, ако се од зграде могу оделити без знатног оштећења њиховог.

Међутим пренос инсталације и тим преносом проузроковано опадање вредности, мора се накнадити дотичноме.

§. 28. Захтеви најамника, закупника и оних особа, којима припада право плодуживања или друго право службености, не спречавају извлаштење, и по правилу намириће се из одштетне своте и односно са законитим интересом ове.

Ако би извлаштење за собом повлачило престајање грунтовно укњиженог уговора о кирији или о закупу, или ако извлаштење укида таквову, грунтовно укњижену земљишћу службеност, која повласном добру служи за већу корист, но што то умањује вредност послужног и извлаштеног земљишта, тада се у овим случајевима захтеви најамника, закупника и власника повласног земљишта имају посебно одштетити на основу начела установљених у овој глави.

§. 29. Најамник или закупник на основу

извлаштења само онда може тражити да се укине уговор:

а.) ако се извласти цео предмет закупа;
 б.) ако се услед извлаштења једног дела закупног предмета, више не могу испуњавати услови уговора, или ако предмет закупа претрпи такове промене, да више не може одговорити свом пређашњем одредењу.

§. 30. Од онога времена, када је одштетна свота правомоћно установљена поравнањем или одлуком, или у колико је извлаштени предмет заузет пре установљења одштете, на одштетну своту има се плаћати 6% интереса почевши од заузимања све до исплате или депоновања, ако тек пређашњи власник не наставља употребу и после установљавања одштетне своте, у ком случају 6% камати теку од стварног преузимања.

III. Г л а в а.

О ЕКСПРОПРИЈАЦИОНОМ ПЛАНУ И О ЊЕГОВУ УСТАНОВЉЕЊУ.

§. 31. Предузеће, коме припада право на извлаштење, дужно је зготовити експропријациони план сходно одредбама овог закона, а у колико се извлаштење протеже на подручје више општина, за сваку општину посебно.

Експропријациони план састоји се из нацрта и пописа, који се има саставити по овим прописима:

1.) На нацрту се имају назначити парцеле, које су предмет поступка ради извлаштења, као и њихови топографски бројеви:

На овом истом нацрту, посебном бојом се имају означити делови, који ће се извластити и са текућим бројем пописа обележити, куће на појединим саставним деловима имају се означити словима, а службености знаком крста.

План се може разделити и на поједине комадиће, али сваки комадић мора бити зготовљен по једном и истом мерилу.

2. Експропријациони попис мора бити у складу са нацртом, а мора имати ове рубрике.

- a.) редни број;
- b.) име власника;
- c.) број грунтовног записника и топографски број, као и катастарски месни број оне парцеле, која потпада под извлаштење;
- d.) име и број дела града, улице односно хатара, у коме лежи некретнина и грана обрађивања парцеле;
- e.) катастарска површина целе парцеле;
- f.) површина оног дела, који се има извластити у јутрима и хватовима по мерничком мерењу;
- g.) опис осталих предмета, који се имају извластити;
- h.) за површину земље, која се има извластити, и за њезине припадке понуђена цена по ставкама и укупно;
- i.) судским или нагодбеним путем установљена цена;
- k.) примедбе.

На завршетку пописа има се убележити опис права, која се евентуално имају извластити, у коме се имају навести односи влас-

ништва, као и каквоћа дотичног права; на даље у њему се имају навести и службености, укњижене на некретнине, које су предмет извлаштења.

Податке, потребне за састављање пописа, дужне су преко реда издати како грунтова власт, тако и дотичне катастарске и финансијске власти.

§. 32. Ако се предузеће са заинтересованим власницима споразумело у погледу утврђења експропријационог плана, и ако је поглаварство дотичне општине, у клаузули, наведеној на експропријациони план, изјавило, да прихвата поравнање, тада предузеће, које извлашћује, има права, — у колико се у предмету накнаде са свима грунтовним интересентима не би могло поравнати — да код надлежног реалног суда моли покретање одштетног поступка на основу експропријационог плана, утврђеног путем поравнања.

Ако се предузеће није споразумело са заинтересованим власницима у погледу установљења експропријационог плана, или ако општинско поглаварство није прихватило споразум, покретање поступка ради извлаштења одређује министар јавних радова и саобраћаја, ради чега се два сагласна примерка експропријационог плана имају поднети споменутом министру.

§. 33. Министар јавних радова и саобраћаја¹⁾, пошто је одредио поступак ради из-

¹⁾ Сада Министар трговине.

влаштења, о томе ће извести управни одбор надлежне муниципије уз достављање два примерка плана, назначеног у §-у 31.

Управни одбор евентуално председник његов, најдаље за 8 дана, рачунајући од пријема наредбе министра за јавни рад и саобраћај, изаслаће из средине управног одбора или од чланова муниципалног одбора једну комисију, која се састоји из председника, два члана и једног бележника, те уједно одређује рок за одборски поступак.

У делокруг изаслате комисије спада доносити одлуке о свима захтевима и примедбама, које евентуално изнесу странке на основу I. главе овог закона.

§. 34. О изаслању комисије, као и о времену расправе, има се поглаварство дотичне општине извести уз саопштење плана, с тим упутством, да нацрт и попис на јавни увид изложи у општинској кући пре расправе бар 15 дана и да о томе и о времену расправе заинтересоване странке неодложно извести по месном обичају.

Рок расправе има се тако одредити, да, рачунајући од вероватне објаве у општини до дана расправе остане време од најмање 15 дана, а највише 30 дана; у објаву се има увести, да ће комисија о установљењу експропријационог плана донети мериторну одлуку и онда, ако од заинтересованих нико не би дошао.

Оглас се има обнародовати и у службеним новинама једанпут, а трипут у једном листу,

који изласи у месту извлаштења или томе најближем месту.

§. 35. Извластитељ има права молити, да се грунтовно заинтересовани или од ових некоји и лично посебно извести о року, одређеном за установљење плана; предузеће је дужно ради тога молби прикључити сходно адресовани потпуни извод експропријационог плана за сваку особу, која се има посебно обавестити, да би се посебна обавест могла обавити на овим изводима. Доставнице о особном посебном обавештају имају се приложити расправним списима.

§. 36. На расправи има права сваки власник против експропријационог плана, а сваки грунтовни интересент против понуђене цене приговорити и тражити, да се у записник ставе ти приговори.

Пропуштање тога скопчано је с том правном последицом, да се за онога, који се није изјаснио:

a.) при јавном оглашењу — експропријациони план,

b.) а при личној обавести, обављеној на прописани начин, — како експропријациони план, тако и понуђена цена (слово h., §. 31.) сматра коначно установљеном и по њему прихваћеном.

Због недоласка нема места оправдању.

Види: §. 61.

§. 37. Ако се из извештаја општинског поглаварства види, да међу власницима, који су

заинтересовани извлаштењем, има и таквих, чије место становања није могло пронаћи општинско поглаварство, или који се придржавају ван земље. те нису могли сазнати за оглас, и ако оваки власници, по молби извластиоца нису добили особну посебну обавест, у том случају ће комисија за исте одма именовати старатеља ствари, и упутити га, да заступа интересе одсутне странке

Заступничко ов аштење старатеља ствари не протеже се на поравнање у погледу накнаде.

Види: §. 65.

§. 38. О истакнутом року пре свега имају се узети у расправу примедбе општинског поглаварства, а затим примедбе интересаната по редном броју.

Предходно се увек мора покушати пријатељско поравнање, и ако се до њега дође, оно се има увести у записник. Ако не би пошло за руком, комисија, која поступа, после међусобног саслушања странака и оцене њихових разлога, а где то налази за потребно, после очигледа, који се одма има спровести и у записник увести, доноси мериторну одлуку, која прецизно установљава, у ком делу се одобрава експропријациони план, и обратно у ком делу и како се преиначује.

У овој одлуци имају се уједно набрајати и оне заинтересоване странке, у погледу којих се експропријациона цена по тачки в., §-а 36. има сматрати установљеном.

§. 39. Одлука ће се одма прогласити усмено и написмено стављена, прикључује се списима.

Странка која се с њом не задовољава, има права против одлуке уложити уток на министра саобраћаја; но дужна је свој уток за три дана, рачунајући од проглашења, поступајућој комисији писмено предати или усмено пријавити.

Комисија, која поступа, дужна је уток односно о томе састављен записник заједно са свима односним списима и нацртима за даљих три дана подастрти министру саобраћаја, који коначно решава у питањима, који су предмет утока.

§. 40. Ако се било услед споразума странака, било услед расположења комисије, а у случају утока услед одлуке министра саобраћаја имају учинити промене у експропријационом плану, комисија их спроводи без одлагања.

Овако зготовљен план оверава овим речима „установљено услед поравнања“ или „услед коначне одлуке“.

Правомоћна одлука заједно са расправним списима и плановима има се без одлагања доставити реалном суду.

Види §. 46.

§. 41. Оне одредбе правомоћног поравнања или одлуке, посталих у предмету установљења експропријационог плана, које установљавају цену за извлаштено добро, основом служе за судско извршење, које се има молити код надлежног реалног суда.

§. 42. Предузеће, које извлашћује, овлашћено је да, уз доказ добивеног права на из-

влаштење, на основу прописаног експропријационог плана, и пре утврђења овог, против свих заинтересованих поседника исте општине, у једној молби моли, да се право извлаштења грунтовно забележи на некретнине, које су убреложене у плану.

Забележење извлаштења има то дејство, да оне странке, које прибаве грунтовно право после забележења, у оном стању примају поступак ради извлаштења и накнаде, у ком га затеку; а при промени насталој у особи грунтовних интересаната, дела и пропуштаји правног предходника, обавезни су и за правне последнике¹⁾.

Осим тога свако предузеће, које је овлашћено на извлаштење има права у опште — жељезничка и канална предузећа пак и пре поступка, прописаног у зак. чл. I. 1868. — да на основу експропријационог уговора и поравнања о извлаштењу, против заинтересованих поседника једне и исте општине, у једној молби моли предбележење права власништва, стеченог на извлаштене некретнине.

IV. Г л а в а

О ПОСТУПКУ РАДИ ОДШТЕТЕ.

§. 43. За поступак ради одштете надлежан је онај окружни суд, који је реални суд оне некретнине, која се има извластити.

§. 44. Ако се извластилац поравнао са власником у погледу експропријационе цене грун-

товно оптерећене некретнине, дужан је то поравнање поднети грунтовној власти, зато да ова обавести о томе грунтовне интересенте особно.

Онај грунтолни интересент, чије је стварно право укњижено са првенством пред забележбом, ако није задовољан са експропријационом ценом, установљеном у поравнању, које је склопљено са власником, има права у року од 30. дана, рачунајући од уручења, да тражи, да се одштетна свота, без обзира на поравнање установи путем поступка ради извлаштења.

У оваком случају грунтолни интересенти су дужни предујмити службене трошкове поступка ради накнаде, па ако резултат поступка докаже, да је поравнањем утврђена одштетна свота умесна, имају се коначно осудити на снашање трошкова. Ако пак накнаду суд установи у знатно већој своти, трошак поступка дужно је платити односно сносити предузеће, које извлашћује.

Поводом тражбине грунтовних интересаната, садржане у овом §-у, грунтовна власт позива предузеће, које извлашћује, да за 30. дана реалном суду преда експропријациони план, који се односи на поравнаног власника, или да у истом року докаже, да је исти већ предао тамо. На испуњење овог позива, предузеће се може присилити новчаном глобом до 300. форината.

Види §. 46.

§. 45. На земљишту, уведеном у правојно установљен експропријациони план, градња се

¹⁾ Види. Грунт. ред §. 104 и 105.

може започети пре поступка ради накнаде и без пристанка власника, ако то министар саобраћаја дозволи на основу хитности рада у јавном интересу, под овим условима:

а.) да извластилац, ако не постоји поравнање у погледу одштетне цене, или ако и постоји, али је некретнина, која се има извластити, оптерећена грунтовно забележеним захтевима или укњиженим тражбинама, — било одштетну своту, понуђену за некретнину, која се има узети у посао, било, ако би ова мања била од четрдесетоструке своте у порезном катастру уведеног чистог прихода односне некретнине, ову задњу своту, пре почетка радова положи у благајну надлежног реалног суда, у готову новцу или у вредностним папирима, погодним за кауцију, по берзанском курсу, забележеном за време депоновања;

б.) да се ма какове зграде, које се налазе на овом земљишту не смеју порушити, док се њихова вредност судски не процени и док извластитељ у смислу тачке а.) не положи у депозит вредност истих, садржану у процени већине стручњака.

Ради тога надлежни реални суд на молбу извластиочеву именује по службеној дужности три стручњака, који, пошто их закуне члан суда, изаслат у ту цел, под вођством овога спроводе процену, те своје мишљење, које садржава и њихову образложену процену, предају изасланом судском члану, који исто, заједно са састављеним записником подноси окружном суду.

Овом поступку ради процене има се позвати власник односно и онај грунтовни интегумент, који није задовољан са експропријационом ценом, и чије се евентуалне примедбе имају увести у записник, а процена има се завршити за 8. дана рачунајући од предаје молбе.

У случају испуњења услова, садржаних у тачки а.) и б.), уважање у посед одређује и спроводи надлежни реални суд по правилима принудног извршења, против чега нема места правном леку.

§. 46. Окружни суд, чим му стигне експропријациони план према одредбама у §-у 21. 22. 40 и 44., одредиће расправни рок за отпочињање поступка, и то у колико предмет извлаштења лежи ван седишта. на лицу места; на овај, позива на службеном рубруму појединце, посебно извластиоца и у попису наведене оне власнике, с којима није дошло до поравнања у погледу цене, затим све друге грунтовне интересенте или њихове законите заступнике, за одсутне или за оне, који су непознатог боравишта по службеној дужности именује старатеља, а о свему издаје оглас, који се у општини има огласити на уобичајени начин, и уврстити у службене новине једанпут, а у листу, који излази у месту извлаштења или оване најближем месту, трипут. У позиву и огласу увек се има нагласити, да изостанак интересаната не спречава, да се у погледу накнаде донесе мериторна одлука. Због изостајања личног посебног обавештаја, или због недоласка на расправу, нема места оправдању.

Види §. 41 и 65.

§. 47. Окружни суд за вођење расправе, из своје средине изашиље судију и уз њега једног перовођу.

У свим оним случајевима, кад се одштетни поступак има спровести у више општина, суд може по молби предузећа и према потреби именовати и више комисија, које у разним општинама у исто време спроводе поступак.

§. 48. Судбена комисија приспевши о правном року на лице места, пре свега је дужна по редном броју пописа покушати пријатељско поравнање између извластиоца и заинтересованих власника и грунтовних интересаната, или њихових законских заступника. Ако оно успе, тада склопљено поравнање уводи у записник, који сама отвара, прочита га и даде га потписати по странкама.

Ово преговарање наставља све дотле, док није учињен покушај са сваком заинтересованом странком.

Сва поравнања, постигнута међу странкама, имају се увести у исти записник.

Види §. 55.

§. 49 По завршеном споразумевању, комисија позива оне странке, које се нису могле поравнати, да за утврђење одштетне своте именује стручне проценитеље.

За зграде и обртне радње, водне и друге градње, као и за посебне гране обрађивања некретнина, у колико се за процену захтева посебна стручна спрема, именовале се посебни стручњаци,

§. 50. Стручњаци морају имати својства, означена у грађанском парничком поступнику. Заинтересовани или они, који у погледу извлаштеног земљишта имају грунтовно укњижена права или потраживања, не могу се употребити као вештаци.

Извластиоц има права, да за спровађање процене редовно употребљавање своје вештаке именује, ако ови имају својства, одређење у грађ. парничком поступнику.

§. 51. Власници поседа у истој општини, који су услед сличне каквоће извлаштених некретнина једнако заинтересовани, бирају скупа по једног стручњака. А ако се у погледу избора не би могли споразумети, или ако не би хтели приступити бирању, тада ће у место њих, судски изасланик именовати једног вештака.

Исто тако судски изасланик именује по једног председника сваком стручњачком одбору.

Поједине странке овлаштене су, да изаберу посебног вештака за процену својих некретнина, у место стручњака именованог по председницима истог интереса или за њих именованог по судији, али пристојбу овог вештака дужни су сами сносити без права на повратак.

§. 52. Ако против именованог вештака има приговор једна или друга странка то мора навести одма приликом избора или именовања. О овим приговорима одма решава судија, а ако је потребно, предузима избор нових вештака.

§. 53. Суд затим изјављује да је консти-

туисана комисија за процену, и позове странке, да поднесу своје жеље у погледу давања упутства стручњацима, и податке, које се односе на вредност предмета процене.

Пошто се битне тачке ових жеља уведу у записник, судија истиче рок за обављање процене, и на исти усмено или писмено позива вештаке, упозоравајући их на последице пропуштања, одређене у грађ. парничком поступку, и да је то учињено, забележи у записник.

Види §. 54.

§. 54. На расправи, истакнутој ради процене, судија саопштава вештацима експропријациони план и евентуално постигнуто поравнање, по §-у 53, састављени записник о жељама странака, и по странкама предложене податке, упозорава их, да пазе на оне одредбе овог закона, које утврђују начела накнаде, ако још нису положили заклетву, закљиче их, и налаже им, да процену обаве по редном броју пописа.

Образложено мњење вештака о обављеној процени, уводи се у записник који потписују како вештаци, тако и евентуално присутне странке или њихови заступници.

Код већих зграда или обртних радња дозвољено је, да вештаци своје мњење могу писмено предати. Овакова стручњачка мњења прилажу се записнику, што се у записнику има приметити.

По свршеној процени, заинтересоване странке су овлашћене, да учине примедбе на струч-

њачка мњења, и да захтевају, да се исте уведу у записник Суд одређује у колико ће бити вештачко мњење, меродавно за установљење цене.

Како првостепени, тако и призивни суд у случају призива, властан је, ако има основану сумњу у погледу тачности процене, да одреди нову процену, у ком случају се не могу употребити они вештаци, који су обавили прву процену.

§. 55. Чим је у којој општини завршен поступак ради процене, изаслани судија подстире окружном суду састављени записник заједно са свима односним списима; овим списима прилажу се и они записници о процени, који су по тачки б.) §-а 45, раније постали.

Окружни суд је дужан за 8 дана донети одлуку о прикљученим списима.

Пред изасланим судијом склопљена поравнања (§. 48.), само са формалне стране сачињавају предмет разматрања, а онде, где су заинтересована лица, која стоје под туторством и старатељством, имају се доставити надлежној власти ради одобрења. Са самовласним сопственицима склопљено, као и по надлежној власти одобрено и од стране грунтовних интересаната не приговорено поравнање, суд прихваћа решењем, против ког решења нема места правном леку. По суду прихваћено поравнање даје право на извршење у погледу утврђене своте накнаде. Ако није постигнуто правоснажно поравнање, окружни суд на основу вештачког мњења у меритуму одлучује у пи-

тању накнаде, или ако то не би било могуће због предлежећих недостатака, поступак уништава по потреби делом или у целости, и одређује нов поступак.

О овој одлуци извештава заинтересоване странке, а онде, где су заинтересована лица, која стоје под туторством или старатељством, сирочадски сто, код извлаштења фидеикомисионог добра пак и фидеикомисиону власт.

Види §. 113. зак. чл. XX: 1977.; §. 2. и 43. зак. чл. I: 1911. и §. 61. овог закона.

§. 56. Мериторна одлука о накнади мора садржавати у себи:

1.) тачан опис некретнина, које се имају извластити, и евентуалне њихове припадке:

2.) тачно одређење начина одштете и своте накнаде.

§. 57. Против одлуке окружног суда има места призиву не само због повреде формалних прописа, него у истом поднеску и у погледу начина и количине одштете, и у оба случаја у другом степену одлучује кр. табла, а у трећем степену мађ. кр. курија.

Како против првостепене, тако и против другостепене одлуке може се уложити призив за 8 дана од уручења.

§. 58. Ако је донесена правоснажна одлука у погледу одштете свих предмета, који су у истој општини подпали под одштетни поступак, окружни суд, установљене своте уводи у односну рубрику пописа, онде где се накнада даје у природи, начин тога исцрпно означаје

у рубрици примедба, а овако попуњен попис у службеном облику доставља извластиоцу.

§. 59. Пошто је одлука о накнади постала правомоћна, извластилац може некретнине, уврштене у установљеном експропријационом плану, одма стварно узети у посед, у колико оне још нису у његову поседу, и ако би га ма ко узнемирио, дотична управна власт дужна је по његовој молби заштитити га у поседу.

Одштетна свота има се за 15 дана по правомоћности судске одлуке исплатити под теретом принудног извршења, или у колико на извлаштеним некретнинама има укњижених терета, има се депоновати код надлежне грађевинске власти у готову новцу. У случају извлаштења жељезница и канала, исплата накнаде обавља се на начин, одређен у §-у 19 и §§-ма идућим зак. чл. I: 1868.

§. 60. Исплатом односно прописним депоновањем правомоћно установљене одштетне своте, извлаштена некретнина ослобађа се свих на њу укњижених приватноправних терета, осим оних, које је путем поравнања на себе примило предузеће, које извлашћује.

Предузеће је овлашћено, да уз приказ, поравнањем или правомоћном одлуком установљеног експропријационог плана, поравнања или правомоћне одлуке о накнади, и исправа, које доказују, да је свота одштете исплаћена или прописно депонована, — у једној молби тражи, да се извлаштене све некретнине на подручју исте општине, бестеретно пренесу и

да се право власништва укњижи у корист предузећа.

Ако се у току поступка ради извлаштења на терет предузећа успостављају службености, ове се имају укњижити истодобно са правом власништва.

Грунтовничење жељезница и канала спроводи се по прописима зак. чланка I: 1868¹⁾.

§. 61. Ако за шест месеци, рачунајући од правомоћног установљења накнаде по §-у 36, или од када је погодба о накнади, споменута у §-у 55., односно одлука о накнади постала правомоћна, власник не замоли принудно извршење ради исплате или депоновања накнаде, и ако предузеће за исто време нити не узме у посед некретнину, уведену у план извлаштења, нити код надлежног суда не стави у депозит или не исплати накнаду: у том случају се сматрају како предузеће, тако и власник, као такви, који су од извлаштења одустали, а експропријациони план и погодба или одлука о накнади губе важност,

V. Г л а в а.

О ЈАВНИМ ТЕРЕТИМА И О ТРОШКОВИМА.

§. 62. Јавне терете извлаштене некретнине, почевши од дана, кога је постала правомоћном, у погледу накнаде донесена судска одлука или получено поравнање, или ако је дотични предмет раније узет у посед, — од дана заузећа,

¹⁾ И зак. чланка LXI: 1881., којим је измењен споменути зак. чланак.

сноси извластилац, а у колико их је ранији поседник предујмио, дужан их је овоме повратити.

§. 63. Слободан је од таксе сваки поднесак, нацрт, попис уговор, поравнање, записник, исправа о процени, уверење или изјава, одлука и призив у колико се односи на поступак ради извлаштења, покренутог на основу овог закона.

Међутим у случајевима извлаштења, која спроводе приватна друштва и приватне странке, горе набројане исправе остају слободне од таксе само условно то јест само дотле, док се не употребе на друге цели него на спровођење експропријационог и грунтовног поступка, установљеног овим законом.

На кауције и накнаде, положене у судски депозит, не плаћа се пристојба за депоновање.¹⁾

§. 64. Код извлаштења не плаћају се преносне и грунтовне пристојбе, утврђене у финансијским законима и прописима.

Али она предузећа, која су основана у цели добитка, дужна су, да од земљишта, која су путем извлаштења прешла у њихово власништво, плате половину преносне пристојбе, која се има одмерити на основу своте, плаћене на име накнаде.

За прибављање зграда, које су путем извлаштења купљене, па се имају порушити, не плаћа се преносна пристојба.

Признанице за своте о накнади за заузето

¹⁾ Види: §. 30. зак. чл. XXVI: 1881.

добро, плаћене на основу извлаштења, нападају под таксу по II. скали.

§. 65. Трошкове, настале у току поступка ради извлаштења, подразумевајући овде и хонорар старатеља ствари, именованог по §-у 37, и 46., извластилац је дужан предујмити и сносити.

При овом поступку нема места зарачунавању и установљењу приватних и заступничких трошкова заинтересованих странака, и на наплату ових не може се приморати предузеће.

Трошкове поступка, у колико се односе на поступак око установљења експроприационог плана, установљава она власт, која је изаслала комисију за установљење плана, а у колико су настали око поступка ради накнаде, установљава надлежни суд.

VI. Г л а в а.

О ПРИВРЕМЕНОМ ИЗВЛАШТЕЊУ.

§. 66. У сврхе предузећа и радова, спомених у §-у 1., некретнине се могу извластити и привремено.

§. 67. Привремено извлаштење дозвољава се на одређено време, а трајање његово, без пристанка власника не може прећи три године.

Најдуже је трајање привремених извлаштења, која су на неодређено време дозвољена пре ступања на снагу овог закона, три године рачунајући од ступања на снагу овог закона, у колико сопственик не пристаје на продужење.

§. 68. Ако је привремено извлаштено земљиште извластитељу потребно и после вре-

мена означеног у §-у 67., дужан је бар шест месеци пре истека трогодишњег рока, молити коначно извлаштење; ако би то пропустио, дужан је некретнину по истеку рока, или ако би му се молба касније одбила. после уручења доњесене одлуке, под претњом принудног извршења повратити власнику.

§. 69. Од привременог извлаштења искључују се:

- 1.) зграде и обртне радње;
- 2.) оне некретнине, које су коначно потребне у сврху дотичног предузећа или градње;
- 3.) отворени и употребљени мајдани камена, шљунка и песка.

§. 70. Привремено извлаштење може се дозволити само у сврху таковог предузећа или радње, који су у смислу §-а 5, већ дозвољени или извађање којих је већ одредила надлежна власт.

Овопредметна молба, снабдевена са одговарајућим планом (§. 31.) и са податцима и доказима, који оправдавају потребу и целисходност извлаштења, подноси се министру за јавни рад и саобраћај.

§. 71. Министар за јавни рад и саобраћај, одредивши поступак ради извлаштења, о томе извештава управни одбор надлежне муниципије, уз достављање плана извлаштења.

Управни одбор истиче рок за расправљање молбе, из своје средине одређује једног члана за вођење расправе, и о томе извештава општинско поглаварство дотичне општине уз доставу плана.

Општинско поглаварство дужно је о покретању поступка, известити све интересенте и њихове законите заступнике, да прегледе молбу и њезине прилоге и да на расправу дођу лично или по свом опуномоћенику.

§. 72. При расправи пре свега има се покушати пријатељска погодба, а ако ова не пође за руком, у састављени записник имају се увести примедбе и податци свих интересаната. Записник заједно са свима списима има се поднети управном одбору ради донашања одлуке.

§. 73. Против одлуке управног одбора има места утоку.

Уток, који се има код управног одбора предати за 8. дана, рачунајући од уручења првостепене одлуке, подастире се министру за јавне радове и саобраћај,¹⁾ који коначно решава у погледу молбе.

§. 74. За привремено извлаштени предмет има се плаћати закупнина у полугодишњим оброцима унапред, почевши од правоћности поравнања о извлаштењу или одлуке, или ако је ступање у посед већ пре уследило, почевши од дана узимања у посед, — а осим тога по престајању привременог извлаштења, има се накнадити и оно опадање вредности, које је настало код дотичног предмета.

§. 75. У колико се странке нису друкчије споразумеле, вредност сваког привремено извлаштеног предмета, има се, пре заузећа у

¹⁾ Сада Министар трговине.

посед установити путем судске процене. Исто тако установљење вредности бива и онда, када се, престајањем потребе извлаштења, извлаштени предмет поврати у посед власнику. Опадање вредности, које се укаже по сравнењу двеју процена, извластитељ је дужан накнадити у року од 15. дана под претњом оврхе. За повећање вредности пак извластитељ не може ништа тражити.

§. 76. У погледу установљења како годишње закупнине, тако и вредности има се поступити по оним начелима и по оним формалним прописима, који су одређени у II. и IV. глави овог закона, а затим се, управним путем донесена правоћна одлука, заједно са планом и са свима расправним списима доставља надлежном реалном суду ради прописног поступка.

§. 77. Ако се привремено извлаштење не спроводи у корист државе или које власти, већ у корист ког предузећа или у корист појединаца, дотични сопственик властан је тражити да се сходна кауција пружи у погледу закупнине и у погледу одштете за евентуално опадање вредности, која ће му временом припадати.

Своту ове кауције установљава суд узевши у обзир околности, а ова не може прећи четрдесетоструку своту катастарског чистог прихода оне некретнине, која се има привремено извластити. Кауција се има положити у готову новцу или у папирима од вредности. подесним за кауцију.

§. 78. Свота која припада за опадање вред-

ности привремено извлаштеног предмета, ако на тако извлаштеној некретнини има грунтовно укњижених терета или забележених трајбина, има се депоновати код грунтовне власти, која поступа по оним истим прописима, који постаје у погледу одштетне своте.

§. 79. У §-у 1., наведена предузећа, овлашћена су, да за своје сврхе потребан материјал камена, шљунка, песка и земље производе у рекама и потоцима, и да га оданде однесу уз потпуну одштету овлаштеника.

Ово право не односи се на прудове, који се налазе у бродивим рекама.

§. 80. У користи жељезница, које служе за јавну упогребу, може се привремено извластити право на точење пића, у ту цел, да би у гостионици станице могле точити пиће публици, која путује, и својим сопственим намештеницима, као и другима у месту, или евентуално на влаку.

§. 71—84. (Изгубили су снагу услед §-а 1. зак. чл. XXXV. 1888.)

VII. Г л а в а.

МЕШОВИТЕ И ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ.

§. 85. Ако се које предузеће, споменуто у §-у 1., само тако може остварити, да исто просеца земљиште другога, већ дозвољеног предузећа, које служи за јавну употребу, тада су власници овог задњег предузећа, дужни трпети службеност на свом земљишту.

У оваквом случају, ако није дошло до пријатељског поравнања, министар јавних радова и

саобраћаја одлучује о врсти и обиму службености, као и о начину употребе и одржања.

Док то питање, да ли има места накнади у оваквом случају, и из чега да се она састоји, у недостатку погодбе, установљава суд по прописима главе II и IV.

§. 86. На основу просте дозволе министра за јавне радове и саобраћај,¹⁾ могу се заузети земљишта, која се за време рата или опасности од поплаве хитно имају употребити са гледишта одбране отаџбине или сигурности, као и у цели брзог успостављања саобраћаја, прекинутог због одроњења брегова, слегања земље или поплаве.

У оваквом случају накнадно се спроводи установљење плана и пописа, као и судски поступак.

Али ако би због градње потребно било, да се поруши која постојећа зграда, пре но што се то отпочне, установиће се вредност грађевине и њезиних припадаки путем процене.

У овом случају процена се спроводи на начин и у време, прописано у тачки а) §-а 31., овог закона.

У погледу привремених извлаштења, дозвољених у ове сврхе, примениће се §§. 67. и 68., овог закона.

§. 87. Извлаштења, потребна за рударске цели, обављају се по рударском праву.

Али земљишта, потребна за грађење таквих путева, жељезница и канала који се граде

¹⁾ Сада Министар трговине.

у сврху, да се руднички производи или за рударске цели потребни материјали и алати са земљишта рудника до најближег саобраћајног пута или обратно одпреме, извластити се могу само у смислу овог закона.

§. 88. Зак. чланци LV: и LVI: 1868. стављају се ван снаге од дана ступања на снагу овог закона, а у свим случајевима, у којима се постојећи закони позивају на њих, има се разумети и применити овај закон.

§. 89. (Стављен ван снаге.)

§. 90. У стварима ради извлаштења, покренутим пре ступања на снагу овог закона, примениће се ови прелазни прописи:

а.) ако план извлаштења још није установљен путем поравнања, те о установљењу истог и односно о приговорима још није донесена првостепена одлука, примениће се прописи овог закона у својој целини, а по потреби ради надопуне вратиће се план извлаштења предузећу, које тражи извлаштење;

б.) ако је у погледу установљења плана, односно у погледу приговора странака већ донесена првостепена одлука, правни лек против ове и ревизија исте бива по законима, који су тада били на снази;

с.) ако у поступку ради накнаде још није донесена првостепена судска одлука, поступак се има спровести по овом закону, и ради тога се по потреби има одредити допуна поступка;

д.) ако је у погледу накнаде већ донесена првостепена судска одлука, односно пресуда пороте, против ове има места само таквом

правном леку, који је дозвољен по законима, који су онда били на снази, и по овима се има пресудити правни лек.

§. 91. По §§-ма 66. 67. 68. и 69. зак. чл. LV: 1868., у корист пређашњег сопственика извластеног поседа обезбеђено право одкупа, као и прописи остварења истог, остају на снази у погледу оних извлаштења, који су спроведени за време крепости тог закона.

§. 92. Крепост овог закона протеже се на територију свих земаља круне угарске у свим оним случајевима, у којима се извлаштење има спровести за сврхе таквих предузећа или радња, које у смислу §-а 9. зак. чл. XXX: 1868., спадају у делокруг заједничког законодавства и и заједничке владе земаља угарске круне.

У погледу овакових извлаштења, права, пренесена на управне одборе, вршиће:

а.) на подручју града Ријеке и округа: градски начелник;

б.) на подручју Хрватске и Славоније дотична поджупанска, (а у граници дотична окружна) власт.¹⁾

Дописивање између ових власти и министра (за јавне радове и саобраћај)²⁾ посредоваће: у погледу града Ријеке и округа: гувернер; у погледу подручја Хрватске и Славоније: хрватско-славонски бан; (у погледу Границе

¹⁾ У смислу зак. чл. XI: 1882. Граница је укинута, посебна ова одредба дакле изгубила је важност.

²⁾ У смислу зак. чл. XVIII: 1889.: Министар трговине.

до стварног утеловљења: шеф пограничне власти.)¹⁾

§. 93. У тим случајевима, у којима овај закон упућује на грађ. парнички поступак, на подручју речених, удружених држава, примећиће се тамо постојећи грађ. парнички поступак.

И у граду Риједи и у срезу примениће се правила такођер тамо важног грађ. парничког поступника.

У случају призива у поступку ради накнаде, на подручју Хрватске и Славоније суде тамошњи виши судови.

§. 94. Извршење овог закона поверава се министру (за јавне радове и саобраћај)²⁾, министру унутрашњих дела и правде, у погледу Хрватске и Славоније министру (јавних радова и саобраћаја)²⁾, који у том погледу споразумно поступа са баном Хрватске, Славоније и Далмације.

(Овај је закон санкционисан 29. маја 1881., а објављен 31. маја 1881.)

¹⁾ У смислу зак. чл. XI:1882. Граница је укинута посебна ова одредба дакле изгубила је важност.

²⁾ У смислу зак. чл. XVIII:1889.: Министар трговине.

ЗАК. ЧЛ. XXIX: 1913.

О ДОПУНИ §§-А 2. 4. И 22. ЗАК. ЧЛ. XLI: 1881. О ИЗВЛАШТЕЊУ.

§. 1. Допуњује се §. 2. зак. чл. XLI: 1881. с тиме, да у свима оним општинама, које су по §-у 2. и 14. зак. чл. VII: 1887. о здравствениости животиња, дужне, да подигну јавне кланице или општинска места за клање, у јавном интересу има места извлаштењу за подизање јавних кланица или места за клање, као и за повећање и целисходније уређење ових.

§. 2. Важност одредаба у §§-ма 4. и 22. зак. чл. XLI: 1881., установљених за територију главног града Будимпеште, проширује се на све градове с муниципалним правом, надаље на територију града и округа Ријеке, као и на оне градове с уређеним магистратом, који имају више од десет хиљада становника, и који имају по варошком представништву утврђени и по вишој власти одобрени варошки регулациони план и програм.

Она права, која су по зак. чл. XLI: 1881., пренесена на управни одбор, на подручју града и округа Ријеке и код извлаштења по овом закону, вршиће гувернерски савет, устројен зак. чланком IX: 1901.

§. 3. Важност овог закона простире се на целу територију угарске државе осим Хрватска и Славоније.

§. 4. Овај закон ступа на снагу на дан обнародовања, а извршење његово поверава се министрима трговине, унутрашњих дела и правде.

*

(Овај је закон санкционисан 16. јула 1913. г., а обнародован је 3. августа 1913. г.)

*

СУДСКА ПРАКСА. У колико закон о експропријацији не садржава противне одредбе, извластилац до коначно донесене одлуке у питању одштете, исто тако може одустати од поступка ради установљавања одштете, као што и тужитељ у парници може одустати од парнице, све до коначног донашања пресуде. По себи се разуме, да је молилац извлаштења, већ по општим прлвним начелима дужан сносити последице свога поступка, и да власнику предмета намераване експропријације припада право, да засебном парницом тражи од извластиоца одштету, ако му је евентуално услед тражења експропријације каква штета произрокована. (Касација у Н. Саду Бр. Вп. 96/1922.)

